

ΣΟΦ

ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΟΝ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΜΕΤΑΛΛΙΟΝ

ΕΠΙ ΤΗΣ
ΤΕΤΡΑΚΟΣΙΕΤΗΡΙΔΙ

ΤΟΥ ΕΝ ΓΑΛΑΤΑΙ

ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΟΛΥΠΑΘΟΥΣ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΚΑΦΑΤΙΑΝΗΣ

ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΛΩΣΙΝ ΚΤΙΣΘΕΝΤΟΣ

(1475 — 1913)

*ἐπὶ προαιρετικῇ συνδρομῇ διὰ τὴν ἐπιχρύσωσιν
τοῦ ἱεροῦ εἰκονοστασίου τοῦ ἁγ. Βήματος*

Κατὰ τὸν Μ. Χρονογράφον καὶ Βυζαντινολόγον Μ. Γεδεών

ὑπὸ τοῦ ἱ. Προϊσταμένου τῆς Παναγίας Καφατιανῆς

ΤΙΜΟΘΕΟΥ ΣΟΦΙΑΝΟΥ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1913

ΕΥΘΟΙΣ Ν. ΚΕΦΑΛΙΔΟΥ

2627

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

5

ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΟΝ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΜΕΤΑΛΛΙΟΝ

ΤΗΣ

ΤΕΤΡΑΚΟΣΙΕΤΗΡΙΔΟΣ

Τοῦ Ἱστορικοῦ ἐν Γαλατᾷ ἱεροῦ ναοῦ τῆς (ἐκ Καφᾶ Θεο-
δοσίας τῆς Κριμαίας) μετενεχθείσης ἀρχαιοτάτης
Βυζαντινῆς καὶ θαυματουργοῦ εἰκόμος

ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΚΑΦΑΤΙΑΝΗΣ

ἀρχαιοτέρου πάντων τῶν ἄλλων ἱερῶν γαῶν τοῦ Γαλατα
(οἰκοδομηθέντων μόλις περὶ τὰ 1660)

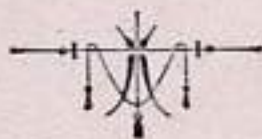
(1475 — 1913)

Κατὰ τὸν Μ. Χρονογράφον καὶ Βυζαντινολόγον Μ. Γεδεών

ἐπὶ προαιρετικῇ συνδρομῇ διὰ τὴν ἐπιχρῶσιν
τοῦ ἱεροῦ εἰκονοστασίου τοῦ ἁγ. Βήματος

ὑπὸ τοῦ ἱ. Προϊσταμένου τῆς Παναγίας Καφατιανῆς

ΤΙΜΟΘΕΟΥ ΣΟΦΙΑΝΟΥ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1913

ΤΥΠΟΙΣ Ν. ΚΕΦΑΛΙΔΟΥ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

*Ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ ἐν Γαλατᾷ ἱεροῦ ναοῦ
τῆς Παναγίας Καφατιανῆς*

ΕΠΙ ΤΗΣ ΤΕΤΡΑΚΟΣΙΟΣΤΗΣ ΕΠΕΤΗΡΙΔΙ

ΑΠΟ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΑΝΕΓΕΡΣΕΩΣ ΑΥΤΟΥ (1475 - 8 7/ΒΡΙΟΥ)

ΤΟΔΙ ΤΟ ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΟΝ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΜΕΤΑΛΛΙΟΝ

ΠΑΝΥ ΕΥΛΑΒΩΣ ΚΑΙ ΘΕΟΣΕΒΩΣ ΑΦΙΕΡΟΙ
Τῇ ΕΝ Τῷ ΙΕΡῳ ΝΑῳ ΑΡΧΑΙΟΤΑΤῃ
ΒΥΖΑΝΤΙΝῃ ΚΑΙ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓῳ
ΙΣΤΟΡΙΚῃ ΕΙΚΟΝΙ

ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΚΑΦΑΤΙΑΝΗΣ

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ

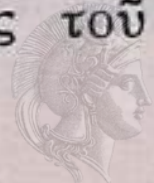

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Φιλοτίμῳ προνοίᾳ καὶ ἐνθέῳ ζήλῳ καὶ μόχθοις ἀ-
 τρύτοις τῆς Ἀξιοτίμου Ἐπιτροπῆς τοῦ ἐν Γαλατᾷ ἱε-
 ροῦ ναοῦ τῆς Παναγίας Καφατιανῆς, ἀποτελουμένης
 ἐκ τῶν κ. Θ. Βεγλερῆ, Θ. Θεολογῆ, Γ. Βακατάτση,
 Π. Ἀπέργη, Σ. Ἐθνοπούλου, Γ. Βιδοπούλου καὶ Π.
 Παπαδοπούλου διακοσμουμένης τῆς ἱερᾶς ταύτης Ἐκ-
 κλησίας, ἐπαξίως τοῦ ἱστορικοῦ γοήτρου αὐτῆς καὶ
 ἀναλόγως τῆς περιωπῆς, ἣν κέκτηται Αὕτη, καὶ τῆς
 θαυματουργοῦ φήμης, ἥς ἀπολαύει πανταχοῦ τοῦ Χρι-
 στεπωνύμου πληρώματος ἡ ἐν τῷ ἱ. ναῷ ἀρχαιοτάτη
 καὶ Βυζαντινὴ Εἰκὼν τῆς Θεομήτορος, Παναγίας Κα-
 φατιανῆς, ἀπαραίτητον ἐκρίθη, ὅπως τῇ 8^ῃ Σεπτεμ-
 βρίου τοῦ 1913, ἑορτῇ τῶν γενεθλίων τῆς Ὑπεραγίας
 Θεοτόκου καὶ ἱστορικῇ ἡμέρᾳ τῆς καταθέσεως τοῦ θε-
 μελίου λίθου τῆς ἀνεγέρσεως Αὐτῆς, 8^ῃ Σεπτεμβρίου
 τοῦ 1475, ἑορτασθῇ ἐπὶ τὸ πανηγυρικώτερον ἢ τετρα-
 κοσιοστὴ ἑπετηρὶς τοῦ ἱεροῦ τούτου ναοῦ, ἀρχαιοτάτου
 ἐξελεγχομένου πάντων τῶν ἄλλων ἱερῶν ναῶν τοῦ Γα-
 λατᾷ, ὅτε παρελθόντων πλέον τῶν τετρακοσίων ἐτῶν
 ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτοῦ ἀνεγέρσεως. Ἐφ' ᾧ καὶ ἐπὶ τῇ
 ἑορτῇ ταύτῃ τῆς Τετρακοσιοστῆς Ἐπετηρίδος τοῦ ἱε-

ροῦ ναοῦ, πάνυ προσφόρως ἡ ἀξιότιμος Ἐπιτροπὴ τοῦ ἱεροῦ ναοῦ προσφέρει τοῖς Χριστιανοῖς, οἷονεὶ ὡς ἀναμνηστικὸν καὶ ἀνεξίτηλον μετάλλιον, τὴν εὐσύνοπτον ἱστορικὴν βιοτὴν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ ἐπὶ προαιρετικῇ συνδρομῇ, πρὸς ὄφελος μὲν τοῦ Ταμείου τῆς ἱερᾶς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ πρὸς θρησκευτικὴν ὠφέλειαν τῶν Χριστιανῶν, πρὸς ἐπαύξεισιν τοῦ θεοσεβοῦς ζήλου καὶ τῆς ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως πρὸς τὴν ἁγιωτάτην ἡμῶν Θρησκείαν. Καθόσον ἐκ τοῦ συνοπτικοῦ τούτου ἱστορικοῦ σημειώματος περὶ τοῦ ἐν λόγῳ ἱεροῦ ναοῦ, ὃ εὐσεβὴς ἀναγνώστης ἀναφανδὸν διαβλέπει, οἷαν εὐσέβειαν καὶ πίστιν ἀκράδαντον πρὸς τὸν Θεὸν τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ πρὸς τὴν ἁγιωτάτην αὐτοῦ θρησκείαν εἶχον οἱ πρόγονοι ἡμῶν ἐν τοῖς δυσχειμέροις καὶ χαλεποῖς ἐκείνοις χρόνοις καὶ οἷαν ἀναμεταξύ των ἀλληλεγγύην καὶ ἀδελφικὴν ἀγάπην, παραμυθούμενοι ἐν ταῖς συμφοραῖς καὶ ἐν ταῖς παντοίαις θρησκευτικαῖς καὶ πνευματικαῖς ἀνάγκαις προσερχόμενοι πάνυ προθύμως καὶ δαψιλῶς ἀλλήλων ἄρωγοὶ καὶ συνεπίκουροι. Καὶ ὡς ἐν τοῖς χρόνοις τῆς εὐκλείας καὶ τῆς δόξης τοῦ ἡμετέρου εὐγενοῦς ἔθνους, ἡ ἁγιωτάτη τοῦ Ἰησοῦ θρησκεία ἐν παντὶ ἐπρωτοστάτει καὶ ἐτίθετο ὡς βάσις ἀρραγῆς καὶ ὡς τὸ ἀδιάσειστον θεμέλιον τῆς πολυσχιδοῦς τοῦ ἔθνους δράσεως, οὕτω καὶ ἐν τοῖς χρόνοις τῆς κακοδαιμονίας αὐτοῦ καὶ τῆς πτώσεως ἡ εὐσέβεια καὶ ἡ ἀκράδαντος πίστις ἀπετέλεσε τὸν ἀσάλευτον προμαχῶνα τῆς ἐθνικῆς αὐτοῦ ὑποστάσεως· ἀλλὰ καὶ ἡ

Ἀλληλεγγύη οὐδέποτε ἀπέλειψε καὶ δὴ ἐν ταῖς κρισι-
μωτέραις περιόδοις τοῦ Ἑθνους καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἡ-
μῶν. Οὕτω δέ, ὑπὸ τὴν σκέπην τὴν ἱερὰν τῆς μητρὸς
Ἐκκλησίας, διετηρήθη ἀσινὴς καὶ ἀλώβητος ἡ ἀνεκτί-
μητος ἐθνικὴ καὶ θρησκευτικὴ παρακαταθήκη τῶν
προγόνων ἡμῶν. Ὅθεν καὶ ἡμεῖς, οἱ Ἕλληνες ὀρθόδο-
ξοὶ Χριστιανοί, μὴ ἀμελῶμεν τῶν ἱερῶν τούτων κα-
θηκόντων, μηδὲ ὑστερῶμεν τῶν θεοσεβῶν καὶ φιλο-
πατρίδων προγόνων ἡμῶν· καὶ ὥς Ἐκεῖνοι, οἷας θυέλ-
λας, οἷας δοκιμασίας, οἷας συμφορὰς καρτερικῶς καὶ
ἐνδόξως ὑπέστησαν, πολλάκις μηδὲ τῆς ἰδίας ζωῆς φει-
σθέντες πρὸς διατήρησιν ἀσινῇ τῶν ἀνεκτιμήτων κει-
μηλίων παντὸς γνησίου Ἑλληνοῦ, τοῦ ἐθνισμοῦ καὶ
τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, οὕτω καὶ ἡμεῖς, οἱ γνήσιοι ἐ-
κείνων ἀπόγονοι, τοιοῦτοι δεόν νὰ ἀναδειχθῶμεν καὶ
ἐφάμιλλοι, πιστῶς ἀκολουθοῦντες τοῖς ἵχνεσιν ἐκείνων,
πάνυ προθύμως τὰ πάντα θυσιάζοντες, χάριν τῆς πο-
λυτίμου καὶ τιμαλφοῦς παρακαταθήκης τῶν ἐνδόξων
ἡμῶν προγόνων· γένοιτο.

† Ὁ ἱερατικῶς Προϊστάμενος τοῦ ἱ. ναοῦ τῆς
Παναγίας Καφατιανῆς

Τιμόθεος Σοφιανός.

Ο ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΟΣ ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΓΑΛΑΤΑ Η ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΚΑΦΑΤΙΑΝΗ

§ 1. Ἱστορία τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Παναγίας Καφατιανῆς.

Ἵνα μὴ νομισθῇ, ὅτι γράφομεν πλαστήν ἢ φανταστικὴν ἱστορίαν τοῦ ἐν λόγῳ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Γαλατᾶ, παραθέτομεν ἐν πρώτοις τὰς πηγὰς (Χάμμερ, Ἱστορία τῆς ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, Τόμος Β΄ τῆς ἐλληνικῆς μεταφράσεως Κωνσταντίνου Σ. Κροκιδᾶ, σελ. 430, Κωνσταντίου Πατριάρχου τοῦ ἀπὸ Σιναίου Συγγραφαὶ Ἑλάσσονες, σελ. 430 Α. Γ. Πασπάτη Βυζαντιναὶ Μελέται, σελ. 246 Σκαρλάτου Βυζαντίου Κωνσταντινούπολις τόμος Β΄ σελ. 61.)

Ἐκ τῶν πηγῶν τούτων συνάγεται, ὅτι ὁ ναὸς τῆς Παναγίας Καφατιανῆς, ἡ τῆς Θεοτόκου τῶν Καφατιανῶν, ἐκτίσθη τὸ πρῶτον τῇ 8 Σεπτεμβρίου τοῦ 1475, δηλαδὴ εἴκοσιν ἀκριβῶς καὶ δύο εἴη μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅτε οὐδεὶς ἕτερος ναός, πλὴν αὐτοῦ, ὑπῆρχε ἐν παντὶ τῷ Γαλατᾶ, ἅτε τῶν μὲν προὔραρχόντων Βυζαντινῶν ναῶν κατερει-

πωθέντων, τῶν δὲ νῦν ὑπαρχόντων ἰ. ναῶν, τοῦ ἁγίου Νικολάου τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῶν Χίων πολλῶ ἀργότερον κτισθέντων, ὡς ὀψεται ὁ ἀναγνώστης. Τῇ 4 Ἰουνίου τοῦ 1475 ὁ Μ. Βεζύρης Ἀχμέτ Κεδήκ (Κουτσοδόντης) ὁ τὴν διοίκησιν ἔχων τοῦ Τουρκικοῦ Στόλου ἐπετέθη κατὰ τοῦ Καφῆ (Θεοδοσία τῆς Κριμονίας) πόλεως ἀριθμούσης ἄνω τῶν 60,000 κατοίκων καὶ δεσποζομένης ὑπὸ τῶν Γενουηνσίων. Ἐκυρίευσεν αὐτὴν μετὰ τριήμερον αἰχμαλωσίαν, κατὰ προδοσίαν Ἀρμενίων τινῶν, οὓς καὶ ἀκολούθως ἐφόνευσεν· κατὰ διαταγὴν τοῦ Σουλτάνου Μεχμέτ τοῦ Κατακτητοῦ, 50,000 κάτοικοι, Ἕλληνες, Ἀρμένιοι Γενουήνσιοι καὶ Ἰουδαῖοι μετεκομίσθησαν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἵνα πυκνώσωσι τὸν ἕνεκα τῆς ἀλώσεως καὶ τῶν ταύτης συνεπειῶν ἀραιοθέντα πληθυσμὸν τῆς Πρωτευούσης· τῶν Γενουηνσίων τινὲς μὲν ἔμεινον εἰς τὸν Γαλατᾶν, οἱ δὲ περισσότεροι ἀνεχώρησαν εἰς Γένουαν, οἱ Ἰουδαῖοι συνωκίσθησαν εἰς τὸ Χάσκιϊ, οἱ Ἀρμένιοι εἰς τὸ Σαλματομβρούκ, ἄνωθεν τοῦ Παλατᾶ κατὰ τὴν Βυζαντινὴν Μονὴν τοῦ Μανουήλ καὶ οἱ Ἕλληνες ἐγκατεστάθησαν εἰς τὸν Γαλατᾶν. Οὐδενὸς δὲ ἑτέρου ἱεροῦ ναοῦ ὑπάρχοντος ἐν Γαλατᾶ, ὅτε τῶν προὑπαρχόντων Βυζαντινῶν ἱερῶν ναῶν τῶν ἁγίων Ἀναργύρων, ἁγίας Εἰρήνης, ἁγίου Θεοδούλου κατεδαφισθέντων, οἱ ἐκ Καφῆ (Θεοδοσίας) εἰς Γαλατᾶν συνοικισθέντες Ἕλληνες, πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν θρησκευτικῶν αὐτῶν καθηκόντων, ἀποταθέντες δι-

ἀναφορᾶς πρὸς τὸν Σουλτᾶνον τὸν Κατακτητὴν, ἔτυχον παρ' Αὐτοῦ εὐμενοῦς ἀδείας, ὅπως ἀνεγείρῳσιν ἱερὸν Ναόν, οὕτω δὲ τῇ 8 Σεπτεμβρίου τοῦ 1475 ἐτέθησαν τὰ θεμέλια τοῦ ἱεροῦ ναοῦ ἐπ' ὀνόματι τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου.

§ 2. Ἡ ἱερὰ *Εἰκὼν* τῆς *Παναγίας Καφατιανῆς* πολλῶ ἀρχαιοτέρα τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ καὶ καθαρῶς *Βυζαντινὴ*, διάσημος διὰ τὴν θαυματουργὸν *Αὐτῆς Χάριν*.

Οἱ εἰς Κωνσταντινούπολιν μετενεχθέντες ἐκ Καφᾶ (Θεοδοσίας) Ἕλληνες, περὶ τὰς 30,000 ἀνερχόμενοι, φεύγοντες ἐκ Καφᾶ, παρέλαβον μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὸ πολύτιμον θρησκευτικὸν κειμήλιον, τὴν ἐν Καφᾶ, ἄγνωστον ἀπὸ πόσων ἄρᾳ γε ἔτῶν, ὑπάρχουσαν ἱερὰν Εἰκόνα τῆς Θεομήτορος, προτιμήσαντες αὐτὴν τῶν ἄλλων ἱερῶν Εἰκόνων, καὶ ὥς ἀρχαιότεραν καὶ ὥς κηκτημένην τὴν θαυματουργὸν χάριν καὶ ἀπολαύουσαν πολλῆς φήμης καὶ σεβασμοῦ παρ' ἅπασιν τοῖς Χριστιανοῖς, ὥς πλειστάκις τὰς ἰάσεις παρασχοῦσαν τοῖς τυφλοῖς, τοῖς χωλοῖς, τοῖς φρενοβλαβέσι καὶ ἀποδεχομένην εὐμενῶς τὰ αἰτήματα τῶν θερμῶς δεομένων καὶ ἱκετευόντων Αὐτήν. Ἐντεῦθεν, διὰ τὸ ἐξαίρετον καὶ πολύτιμον τῆς ἱερᾶς ταύτης εἰκόνης τῆς οὕτω Καφατιανῆς ὀνομαζομένης (ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς πόλεως,

ἐν ἣ εὐρίσκετο) ἡ ἱερὰ αὕτη Εἰκὼν ἣν τεθειμένη ἐπὶ φρέατος ἐν τινι τῶν ἱερῶν ναῶν ἐν Καφᾶ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Γαλατᾶς συνωκίζετο ἐκ πολλῶν ἐξ Εὐρώπης ξένων καὶ ἰδίᾳ Γενουηνσίων, εἰς οὓς ὁ Σουλτᾶνος, Μεχμέτ ὁ Πορθητῆς, προνόμιά τινα παρεχώρησεν αὐτονομίας καὶ θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, φαίνεται, ὅτι τῶν αὐτῶν προνομίων ἐτυχον καὶ οἱ ἡμέτεροι ἐκ Καφᾶ Ἕλληνες, ἑξαιρουμένης μόνον τῆς χρήσεως κωδόνων ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς· τούτου ἕνεκα ἡ συνοικία αὕτη τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὴν ΙΖ' ἰδίᾳ ἑκατονταετηρίδα ἡδύνατο νὰ θεωρῇται τόπος εὐτυχῆς, κεκτημένος τὰ γνωρίσματα πόλεως Χριστιανικῆς ἐν ὅλῃ τῇ Τουρκίᾳ.

§ 3. *Ὁ ἱστορικὸς Ναὸς τῆς Παναγίας Καφατιανῆς ἐπὶ τῶν ἐρειπίων ἀρχαίου Βυζαντινοῦ ναοῦ ἐκτίσθη.*

Καὶ ὁ Βυζαντινολόγος Πασπάτης καὶ ὁ Πατριάρχης Κωνστάντιος μαρτυροῦσιν ὅτι ὁ ἱερὸς τῆς Παναγίας Καφατιανῆς ναὸς ἐκτίσθη ἐπὶ τῶν ἐρειπίων μιᾶς τῶν κατεδαφισθεισῶν Βυζαντινῶν Ἐκκλησιῶν· ἀλλὰ καὶ ἡ κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 1910 ἐν τῷ νῦν ἱερῷ ναῷ ἀνεύρεσις ὑπὸ τὴν αὐλήν, πλησίον τοῦ νῦν Νάρθηκος, εἰς μικρὸν βάθος, κτιστῆς παλαιᾶς δεξαμενῆς, ἐχούσης ὀλίγον ὕδωρ καθαρὸν, ὑπομιμνήσκουσα τὰ ἐν τοῖς Νάρθηξι παρὰ Βυζαντινοῖς *Λοῦμα* ἢ *τοὺς ἱεροὺς*

Κολύμβους, τοὺς χαμηλότερον τῶν ναῶν κειμένους ὑποστηρίζει τὴν γνώμην Κωνσταντίου καὶ Πασπάτη. Ἰππιδῆ δὲ οἱ ἐν Γαλατᾷ πρὸ τῆς Ἀλώσεως μνημονώμενοι ἱεροὶ ναοὶ εἰσιν, ὡς ἀναφέρει χειρόγραφον τοῦ 1303, ὁ τῶν ἁγίων Ἀναργύρων, ἁγίας Εἰρήνης καὶ ἁγίου Θεοδούλου, οὐδεὶς σημειούμενος ἐν τῇ μετὰ τὴν ἄλωσιν Ἱστορίᾳ, ἄρα λίαν ὀρθῶς οἱ ἄνω Βυζαντινολόγοι ἐγνωμάτευσαν ὅτι ὁ ἱερὸς τῆς Καφατιανῆς ναὸς ἐκτίσθη ἐπὶ τῶν ῥεπιπίων μιᾷ τῶν προηγουμένων Βυζαντινῶν ἱερῶν Ἐκκλησιῶν. Ὡς δὲ ἐξάγεται ἐξ ἑτέρων αὐθεντικῶν πηγῶν (Ἀθανασίου Κεραμέως, Ξενοφῶντος Σιδερίδου τομ. ΚΗ. Ἑλλην. Φιλολ. Συλλόγου σελ. 118—145, Μ. Ι. Γεδεὼν Ἐκκλησίαι Βυζαντιναὶ ἐξακριβούμεναι σελ. 24—27, Τερλαχίου Ἦχος ἐξ Ἀνατολῆς ἔτος Δ. σελ. 47)· ὁ τῆς Καφατιανῆς ἱερὸς ναὸς ἦν μόνος, ἐν ἅπαντι τῷ Γαλατᾷ, τὸ μόνον θρησκευτικὸν κέντρον τῶν Ἑλλήνων Χριστιανῶν τοῦ Γαλατᾷ μέχρι τοῦ 1600, ἥτοι πλέον τῶν 100 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἀνεγέρσεως αὐτοῦ 1475—1600 μ. Χ., ὅτε ἀναφέρονται καὶ δύο ἕτεροι ἱεροὶ ναοὶ τῆς Θεοτόκου τῆς Ἐλεούσης καὶ ὁ τῆς Χρυσοπηγῆς (ἁγίου Γεωργίου)· καὶ ὁ μὲν τῆς Χρυσοπηγῆς ἠγοράσθη τῷ ἁγίῳ Τάφῳ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Δοσιθέου, ὁ δὲ Οἰκουμενικὸς Καλλίνικος ὁ Β΄ ὁ ἀπὸ Προύσης. ὁ καὶ Ἀκαρνάν, ἐζήτηε ἀποζημιῶν τὸν ἅγιον Τάφον, νὰ λάβῃ καὶ πάλιν ὑπὸ τὴν κατοχὴν τοῦ Πατριαρχείου Κων/πόλεως, εἰς ὃ πρότερον ἀνῆκε· ἀλλὰ τῷ 1660,

γενομένης μεγάλης πυρκαϊᾶς ἐν Γαλατᾷ, οἱ δύο οὗτοι ναοὶ ὁ τῆς Ἑλεούσης καὶ ὁ τῆς Χρυσοπηγῆς ἐγένοντο παρανάλωμα τοῦ πυρός, διεσώθη δὲ μόνον ὁ ἱερὸς ναὸς τῆς Καφατιανῆς.

Σημ. Ἡ κτιστὴ αὕτη δεξαμενὴ, περὶ ἧς ἄνωτέρω ὁ λόγος, κειμένη ἀκριβέστερον οὐχὶ ἐν τῷ Νάρθηκι, ἀλλ' εἰς τὸν κυρίως ναόν, κατὰ μὲν τὸν κ. Γεδεών χαρακτηρισθεῖσα ὡς *Λούμενα* ἢ *Κόλυμβον*, ἅπερ οὐχὶ εἰς τὸν κυρίως Ναὸν εὐρίσκοντο παρὰ Βυζαντινοῖς, ἀλλ' εἰς τοὺς Νάρθηκας, ἀδύνατον νὰ ἀποκλείσῃ τὴν ιδέαν ὅτι πρόκειται περὶ ἁγιάσματος ἐνὸς τῶν Βυζαντινῶν ἱερῶν ναῶν, ἐπὶ τὰ ἐρείπια τῶν ὁποίων ἀνωκοδομήθη ὁ ἡμέτερος τῆς Καφατιανῆς καὶ ὅτι, μὴ ἐπιτραπέντος τότε ἴδιον ἐν ἰδίῳ μέρει νὰ οἰκοδομηθῇ ἁγίασμα, κατ' ἀνάγκην συμπεριελήφθη ἐν τῷ χώρῳ τοῦ ἱεροῦ ναοῦ· διότι, ἐὰν ἦν λούμενα ἢ κόλυμβος, κατὰ Γεδεών, διατί νὰ μείνῃ κατὰ τὴν ἀνωκοδόμησιν ὡς ἐντελὼς ἄχρηστος, ἔπειτα δέ, διατί καὶ σήμερον ἀκόμη νὰ ἐξακολουθῇ νὰ ἀναβλύζῃ ὕδωρ ἐξ ἰδιαιτέρων ἀγωγῶν; οἱ πατέρες ἡμῶν οὐδὲν ἐποιοῦν ἀσκόπως, πρὸς ποῖον σκοπὸν λοιπὸν ἀφῆκαν κάτωθεν τοῦ ναοῦ τὰ λούμενα, ἀφοῦ ὡς λουμα ἦν ἄχρηστα; ἵνα χρησιμοποιοῦντο ὡς κρύπτη τοῦ ἱεροῦ ναοῦ, τότε διατί ἐξακολουθεῖ νὰ ἀναβλύζῃ ὕδωρ; Ἐὰν ἦν λούμενα, τὸ ὕδωρ θὰ ἐτίθετο ἐντὸς δεξαμενῆς ὑπὸ τῶν νεωκόρων τοῦ ἱεροῦ ναοῦ, καὶ ὅχι νὰ ἦναι ὕδωρ φυσικόν, ἄγνωστον πόθεν ἐρχόμενον, πότε πλημμυροῦν καὶ πότε καὶ διατί φεῦγον καὶ πάλιν ἐρχόμενον· ἐπιμένω εἰς τὴν γνώμην, ὅτι πρόκειται περὶ ἁγιάσματος καὶ ἐξ εὐλαβείας πρὸς τοὺς ἀπὸ πόσων ἄραγε ἐτῶν πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Πόλεως ὑπάρχοντας ἐν Γαλατᾷ Βυζαντινοὺς ναοὺς, εὐχῆς ἔργον θὰ ἦν, ἐὰν ἡ ἀξιότιμος Ἐπιτροπὴ τοῦ ἱεροῦ ναοῦ ἐλάμβανε τὴν φροντίδα τῆς δι' ἐγκαινίων ἀνακαινίσεως τοῦ ἀγνώστου Ἀρχαιολογικῶς τούτου ἁγιάσματος.

§ 5. Ὁ ἱστορικὸς ναὸς τῆς Καφατιανῆς
 πυρπολούμενος μετὰ τῶν ἄλλων ἱερῶν Ἐκκλησιῶν
 τοῦ Γαλατᾶ (ἁγ. Νικολάου, ἁγ. Ἰωάννου
 καὶ Σωτῆρος Χριστοῦ)

Τοῦ Γαλατᾶ, τῆς μεγάλης ταύτης πόλεως τοῦ ἐμπο-
 ρίου, ὁσημέραι συνοικιζομένης ὑπὸ Ἑλλήνων, καὶ μὴ
 ἐπαρκοῦντος εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν θρησκευτικῶν
 καθηκόντων μόνον τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς Καφατιανῆς,
 εἰς τοιαύτην πολυάνθρωπον Ἑλληνικὴν περίπου πόλιν
 (τοσοῦτῳ μᾶλλον, ὅσῳ ἐν τοῖς χρόνοις ἐκείνοις ἐκτί-
 ζοντο ἄγαν μικραὶ αἱ ἱεραὶ Ἐκκλησίαι, δίκην παρεκ-
 κλησίων), εὐμενεῖ ἀδείᾳ τῶν τότε ἰσχυρῶν, ἐπετράπη
 ἡ ἀνέγερσις καὶ ἑτέρων ἱερῶν ναῶν περὶ τὰς ἀρχὰς
 τῆς ΙΣ΄ ἑκατονταετηρίδος μετὰ τὴν πυρκαϊάν. Οὕτω
 δὲ ἀνηγέρθησαν οἱ ἱεροὶ ναοὶ τοῦ ἁγίου Νικολάου, τοῦ
 ἁγίου Ἰωάννου καὶ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ· ἀλλὰ κατὰ
 τὸ 1696 (25 Ἀπριλίου), ἥτοι 36 ἔτη ἀπὸ τῆς πρώτης
 πυρκαϊᾶς, γενομένης δευτέρας καὶ πολλῷ μεγαλειτέρας
 τῆς πρώτης ἐπυρπολήθησαν ἅπαντες οἱ ἱεροὶ τοῦ Γα-
 λαιᾶ ναοί, ἐν οἷς καὶ ὁ τῆς Παναγίας Καφατιανῆς,
 μηδενὸς ἑτέρου ἱεροῦ ναοῦ ἐναπολειφθέντος.

§ 6. Ὁ ἱστορικὸς ναὸς τῆς Καφατιανῆς πρῶτος τῶν
 ἄλλων πυρποληθέντων ἱερῶν ναῶν ἐκ νέου
 ἀνεγειρόμενος τῇ 8 7/βρίου τοῦ 1698.

Ὡς δηλοῦται ἐκ τῶν ἐξῆς αὐθεντικῶν πηγῶν (Ἑορ-

τολόγιον Κωνσταντινουπόλεως προσκυνητοῦ σελ. 49 — 59), Ἡμερολόγιον τῆς Ἀνατολῆς τοῦ ἔτους 1883 σελ. 78 — 84), τῇ 30 Ἀπριλίου, ἥτοι 5 ἡμέρας, μετὰ τὴν φοβερὰν ταύτην πυρκαϊὰν τοῦ 1696, οἱ Χριστιανοὶ τῆς Καφατιανῆς διώρισαν Πληρεξούσιον, διὰ γράμματος ὑπογραφέντος ὑπ' αὐτῶν καὶ ἐπικυρωθέντος ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Καλλινίκου τοῦ Β', τοῦ ἀπὸ Προύσης, τὸν Μιχαλάκην Στεφανῆ νὰ ἀπέλθῃ εἰς Ἀδριανούπολιν μετὰ τῶν λοιπῶν Ἐπιτρόπων τῶν ἄλλων πυρποληθέντων ἱερῶν ναῶν τοῦ Γαλατᾶ, νὰ προστρέξῃ εἰς τὴν κραταιὰν βασιλείαν, νὰ δεθῇ ἄδεια νὰ ἀνεγείρωμεν τὴν Ἐκκλησίαν. Εἰς τὸν οὕτω δέ, διὰ τῆς σπουδαιοτάτης ταύτης ἐντολῆς, περιβαλλόμενον «τέλειον καὶ καθολικὸν Ἐπίτροπον ἀναγνωρισθέντα» δίδωσι τὴν ἄδειαν οἱ Ἐνορίται νὰ ἐξοδεύσῃ ὑπὲρ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ ἱεροῦ σκοποῦ, πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ τῆς Καφατιανῆς, ἀλλ' ἀναλαμβάνουσι συνάμα καὶ τὴν ὑποχρέωσιν, ὡς ἴδιον χρέος, νὰ θεωρήσωσιν ὅσα χρήματα ἤθελε προσπορισθῇ ἐκ δανείου διὰ τε τὴν ἀνοικοδομὴν τοῦ ναοῦ καὶ χάριν δώρων, τοῖς ἰσχυροῖς τοῦ τότε καιροῦ προσφερομένων· οὕτω δέ, διὰ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ εὐσεβεστάτου Μιχαλάκη Στεφανῆ, εὐνοουμένου τῶν ἰσχυρῶν, ἐπετεύχθη, ἵνα ὁ μὲν θεμέλιος τοῦ νέου ἱεροῦ ναοῦ τῆς Καφατιανῆς κατατεθῇ δύο περίπου ἔτη μετὰ τὴν πυρπόλησιν, τῇ 4 Ἰουνίου τοῦ 1698, τὰ δὲ ἐγκαίνια γένωνται τῇ 8 7/βρίου τοῦ αὐτοῦ ἔ-

λους· φαντάσθητε, οἷου ζήλου καὶ θεοσεβείας ἀληθι-
νῆς ἐνεφοροῦντο οἱ πρόγονοί μας.

§ 7. Δαπάναι διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ
τῆς Καφατιανῆς καὶ χρέη αὐτῆς.

Τρία σχεδὸν ἔτη, μετὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ
τῆς Καφατιανῆς (12 8/βρίου 1701), ἐξελεγχθέντων τῶν
λογαριασμῶν τοῦ τελείου καὶ καθολικοῦ Ἐπιτρόπου,
ἀπεδείχθη, ὅτι εἰς μὲν τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας
ἐδαπανήθησαν 3197 γρόσια, ὥς δῶρα δὲ εἰς τοὺς κυ-
βερνητικοὺς ὑπαλλήλους ἐδόθησαν 6284 γρόσια, προς-
τεθέντων δὲ καὶ τῶν ἐξόδων τῶν μεταβατικῶν, τὸ ὅ-
λον τῆς δαπάνης ἀνῆλθεν εἰς 10934 γρόσια. Πρὸς πό-
σα δὲ ἰσοῦνται σήμερον τὰ χρήματα ταῦτα, δυνάμεθα
νὰ εὗρωμεν, ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν τιμὴν τοῦ ἀρ-
γύρου τῷ τότε χρόνῳ, 60 γρόσια τὴν ὁκᾶν, τὸ ἐν εἰ-
κοστὸν περίπου τῆς σημερινῆς ἀξίας τοῦ κατειργασμέ-
νου ἀργύρου· ἐξωδεύθησαν λοιπὸν 45,000 φράγκων
περίπου, ἐκ δὲ τούτων αἱ 15,000 διὰ τὴν οἰκοδομὴν
τοῦ ἱεροῦ ναοῦ. Οἷα δὲ ἀλληλεγγύη καὶ συναρωγὴ
καὶ σύμπραξις τῶν ἡμετέρων πατέρων ἐν ἔργοις ὅσίοις
ἐπεκράτει τότε, κατάδηλον ἐκ τούτου, ὅτι, ἐνῶ οἱ διὰ
τὸν ἀνέγερσιν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ ἔρανοι τῶν Καφατια-
νῶν δὲν ὑπερέβησαν τὰ 3425 γρόσια καὶ ἐχρεώστουν
δανεισθέντες ἐντόκως οἱ Ἐπίτροποι τῆς Καφατιανῆς

7,509 γρόσια, ἐν τούτοις δὲν ἀπηξίωσαν εἰς τοὺς Ἐπιτρόπους τοῦ ναοῦ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ νὰ δανείσωσι τὸ ποσὸν τῶν 960 γροσίων διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ τότε ἀνεγειρομένου ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Χριστοῦ. Εἶναι παράδειγμα ἀξιομίμητον, τὴν ἔνθεον προγονικὴν εὐσέβειαν μαρτυροῦν, Ἐκκλησία πτωχὴ καὶ χρεωστοῦσα ποσὸν οὐκ εὐκαταφρόνητον 30,000 φράγκα, νὰ δανείζη εἰς ἑτέραν ἐκκλησίαν ὡσαύτως πτωχὴν καὶ τότε ἀνεγειρομένην καὶ μὴ ἔχουσαν νὰ ἀνεγερθῇ.

§ 8. Χρυσόβουλλον τοῦ Αὐθέντου πάσης Μολδαβίας Μιχαήλ Ράκοβιτς χορηγοῦν τῇ Καφατιανῇ Ἐκκλησίᾳ 150 γρόσια ἑτησίως, δι' ἀγορὰν κηρίου, θυμιάματος, λαδιοῦ καὶ μαρτυροῦν τὰ θαύματα τῆς ἐν αὐτῇ ἱερᾶς εἰκόνοσ τῆς Καφατιανῆς.

Ἡμεῖς Μιχαήλ Ρακόβιτς, Βοεβόδα, υἱὸς Ματθεοβοεβόδα Αὐθέντης πάσης Μολδαβίας.

Μανθάνω, ὅτι εἰς τὴν εὐγενίαν (ἐνορίαν) τὴν λεγομένην Καφατιανήν, καὶ ἡ ὁποία εἶναι εἰς Γαλατᾶ ἀντικρὺ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, γίνονται πολλὰ θαύματα καὶ ὅτι αὐτὴ ἡ ἐκκλησία ἔχει πολλὰ χρέη, διὰ τοῦτο ἀπεφασίσαμεν, συναινέσει καὶ ἀλογία (ἐγκρίσει) τῶν Ἀρχιερέων τῆς Μολδαβίας Κυρίου Μισαήλ Ἐπισκόπου καὶ Μητροπολίτου Σουτζιάβας Κυρίου Λαυρεντίου Ἐπισκόπου Ρωμάνου, Κυρίου Γεδεὼν Ἐπι-

σκοπού Ραδαρίτζη καὶ Κυρίου Βαρλαὰμ Ἐπισκόπου τοῦ Χούνου καὶ μετ' ὅλην τὴν βουλὴν τῶν μεγάλων καὶ μικρῶν ἀρχόντων, ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς κάθε χρόνον νὰ ἔχῃ βοήθειαν ἀπὸ ἡμᾶς πρὸς γρόσια 150, τὰ ὅποια νὰ ἀγοράζουν οἱ Καμαράνιδες ἀπὸ τὰς ὅκνας τῶν ἀλάτων, πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ὅπου θέλει ἡ Ἐκκλησία καὶ αἰτᾷ τὰ χρήματα νὰ χρησιμεύουν δι' ἀγορὰν λαδίου ἀγιοκηρίου καὶ θυμιάματος καὶ ὅτι ἄλλο ἀναγκαστοῦν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐπομένως προσκαλοῦμεν ὅλους τοὺς μεταγενεστέρους Αὐθέντας νὰ ἐξακολουθήσουν αὐτὴν τὴν ἐλεημοσύνην, παρομοίως, καθὼς καὶ ἡμεῖς τῶν προκατόχων μας, ὅσα ἠΰρομεν καμωμένα μετ' χρυσόβουλα, καὶ θέλει ἔχει τὴν εὐλογίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Θεοτόκου Μαρίας, τὸ ἐναντίον ὅμως ἐξακολουθῶν νὰ ἔχῃ τὸ μέρος τοῦ Ἰούδα καὶ τοῦ Ἀρείου. Ἀμήν.

Ὑπογραφαί

Μιχαὴλ Μητροπολίτης Σατζιάβας

Δαυρέντιος Ἐπίσκοπος Ρωμάνου

Γεδεὼν Ἐπίσκοπος Ραδαούζη

Βαρλαὰμ Ἐπίσκοπος Χουνίου

Ὑπογραφή τοῦ Αὐθέντου

Μιχαὴλ Ρακοβίτζα Βοεβόδα

Ἔτος 7212, Σεπτεμβρίου 18, ἀπὸ Χριστοῦ 1703.

Μετεφράσθη ἐκ τοῦ πρωτοτύπου

τῷ 1768 Ἰανουαρίου 1.

§ 9. *Ἑνέργειαι τῶν Καφατιανῶν Χριστιανῶν πρὸς ἀπόσβεσιν τοῦ ἐκ δανείου χρέους τῆς ἱερᾶς Ἐκκλησίας.*

Περὶ τὰ 1707, ὡς δηλοῦται ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 136 χειρογράφου τῆς ἐν ἀγίῳ Ὁρει ἱερᾶς Μονῆς τῶν Ἰβήρων, οἱ Ἑνορίζαι τῆς Καφατιανῆς, δι' ἀναφορᾶς πρὸς τὸν ἡγεμόνα τῆς Μολδαβίας Νικόλαον Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτον, ἐπεζήτησαν τὴν προαιρετικὴν αὐτοῦ συνδρομήν. Ἐν τῇ ἀναφορᾷ λέγεται· «διὰ πολλῶν μόχθων καὶ κόπων καὶ ἰδρώτων καὶ στεναγμῶν καὶ παθημάτων ἀνεκδιηγῆτων, μόλις ἠδυνήθησαν διὰ θελήματος καὶ ὀρισμῶν τῆς κραταιᾶς Βασιλείας, καὶ ἀνέκτισαν ἕως τοῦ νῦν τέσσαρας τῶν πυρποληθησῶν Ἐκκλησιῶν εἰς δόξαν Θεοῦ»· φαίνεται δὲ ἐκ τῆς ἀναφορᾶς πολὺ σαφῶς, ὅτι καὶ τῶν ἄλλων (τῶν σημερινῶν) Ἐκκλησιῶν, ἡ μὲν τοῦ ἁγίου Νικολάου διὰ κοινοῦ ἐράνου καὶ συνεισφορᾶς τῶν ὀρθοδόξων ἀνεκτίσθη, ἡ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου διὰ τῶν ἐν Κων/πόλει διαμενόντων Χίων ἀνωκοδομήθη, ἡ δὲ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ὑφ' ἐνὸς τῶν ἡγεμόνων τῆς Μολδαβίας· ἀτυχῶς ἄγνωστον διαμένει, οἷαν συνδρομὴν παρέσχεν εἰς τὴν ἀναφορὰν ταύτην ὁ ἄνω ἡγεμὼν τῆς Μολδαβίας Νικόλαος· τὸ βέβαιον ὅμως τυγχάνει, ὅτι τὸ ἐκ δανείων χρέος, ὅπερ χάριν τῆς ἀνωικοδομήσεως τοῦ ἱεροῦ ναοῦ συνήφθη, παρέμενεν ἀνεξόφλητον ἐπὶ πολλὰ ἔτη, πιέζον βαρέως τὸ ταμεῖον τοῦ ἱεροῦ ναοῦ· διὸ καὶ κατεβλή-

θησαν πολλαὶ ἐνέργειαι πρὸς ἀνακούφισιν ἐκ τοῦ ὀσημέραι, συνεπεία τῶν τόκων, αὐξάνοντος τούτου χρέους· ὁ Πατριάρχης Κων/πόλεως Καλλίνικος ὁ Ἀκαρνάν, πληροφορηθεὶς ἐπακριβῶς ταῦτα καὶ ἐπιθυμῶν διακαῶς τὴν ἄρσιν τοῦ δεινοῦ τοῦ χρέους ἐφιάλτου, ἀπέστειλε τὸν μὲν Μητροπολίτην Σελευκείας Γρηγόριον εἰς τὰς ἀνὰ τὸν Εὐξείνιον ἐπαρχίας, τὸν δὲ Προϊστάμενον τῆς Καφατιανῆς, τὸν πρεσβύτερον Ἀθανάσιον εἰς τὴν Πελοπόννησον πρὸς ἄθροισιν ἐλεημοσυνῶν (ἐράνων)· τί κατώρθωσαν αἱ ἐπίσημοι αὗται ἀποστολαὶ καὶ πόσα χρήματα ἀπέφερον ἀκριβῶς δὲν γίνεται γνωστὸν εἰς ἡμᾶς. Τὸ βέβαιον ὅμως εἶναι, ὅτι διὰ τοῦ θεοσεβοῦς ζήλου τῶν Χριστιανῶν τῆς Καφατιανῆς καὶ τῶν Ἐπιτροπευόντων τοῦ ἱεροῦ ναοῦ, ἄχρι τοῦ 1705 ἦτοι εἰς διάστημα 5—6 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἀνοικοδομήσεως τοῦ ἱεροῦ ναοῦ, κατωρθώθη ἡ ἐντελής ἀποσβεσις τοῦ χρέους τούτου, ὅπερ σὺν τοῖς τόκοις καὶ τοῖς ἐλλείμμασι τοῦ ἱεροῦ ναοῦ, λήγοντος τοῦ 1701, ἀνῆρχετο εἰς 7921 γρόσια, δηλαδὴ φράγκα σημερινὰ περὶ τὰς 33,000.

§ 10. Ἡ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Καλλινίκου τοῦ Ἀκαρνᾶνος ἀπολυθεῖσα λαμπρὰ ἐγκύκλιος πρὸς συλλογὴν ἐράνων (ἢ κατὰ τοὺς τότε χρόνους λεγομένη « Ἀπανταχοῦσα ») κατὰ τὸ ἔτος 1699.

Ἐν τῇ Ἀγιοταφικῇ Βιβλιοθήκῃ ἐν Φαναρίῳ ἀνευρέθη ὑπὸ τοῦ Βυζαντινολόγου καὶ Μ. Ὑπομνηματογράφου τῆς Μ. Ἐκκλησίας κ. Γεδεὼν τὸ χειρόγραφον τῆς ἄνω ἐκκλήσεως, ὅπερ διέσωσεν ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Χρῦσανθος, θέσας ἰδιοχείρως καὶ τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ ἐγγράφου, ἔχουσιν ὥδε·

Περὶ βοηθείας τῆς Ἐκκλησίας τῶν Καφαιανῶν ἐν Γαλατᾷ.

Ἡ ἐγκύκλιος ἔχει ὥδε·

Οἱ κατὰ πᾶσαν ἐπαρχίαν διατελοῦντες ἱερώτατοι Μητροπολῖται καὶ ὑπέρτιμοι, καὶ Θεοφιλέστατοι Ἀρχιεπίσκοποι καὶ Ἐπίσκοποι, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοί. Ἐντιμότατοι κληρικοὶ ἐκάστης ἐπαρχίας, εὐλαβέστατοι ἱερεῖς, χρησιμώτατοι ἄρχοντες καὶ πραγματευταὶ καὶ καραβοκύριοι καὶ λοιποὶ εὐλογημένοι Χριστιανοί, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητὰ τῆς ἡμῶν Μετριότητος. Χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη καὶ ἔλεος παρὰ Θεοῦ Παντοκράτορος καὶ Κυρίου ἡ-

μῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εὐχή δὲ καὶ εὐλογία καὶ συγχώ-
 ρησις παρ' ἡμῶν. Τὸ Θεοπαράδοτον τῆς ἐλεημοσύνης
 ἔργον μέγα πάντως καὶ σωτήριον ἐπιτήδευμα ὑπάρχει
 καὶ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν ἔργων ὑπερκείμενον, ὅσον πα-
 ρὰ τῶν εὐσεβῶν ἐν τῷ μετὰ σώματος τῷδε βίῳ διε-
 νεργεῖται· ἡ γὰρ ἐλεημοσύνη ἐξαλείφει ἁμαρτίας, ἐξα-
 λειφομένων δὲ τῶν ἁμαρτιῶν, τὴν ψυχικὴν σωτηρίαν
 ὁ ἐλεήμων πλουτεῖ· τὸ δὲ τέλος, αὕτη ἐκείνη ἡ μακα-
 ριότης, ἡ δαψιλεύουσα τοῖς ἀνθρώποις, « ἃ ὀφθαλμοὺς
 οὐκ εἶδε καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώ-
 που οὐκ ἀνέβη, ἃ ἠτοίμασεν ὁ Θεὸς ἀγαθὰ τοῖς ἀγα-
 πῶσιν αὐτόν· » ἥτις ἐλεημοσύνη πανταχοῦ, καλὴ καὶ
 ἐπαινετὴ καὶ θεοφιλὴς ὑπάρχουσα, ἐξαιρέτως δεδοξα-
 σμένη τελεῖ, ὅτε εἰς δόξαν γίνεται Θεοῦ περὶ τοὺς ἱε-
 ροὺς ναοὺς καὶ τὰς ἀγίας Ἐκκλησίας καὶ μᾶλλον δε-
 δοξασμένους ποιεῖ τοὺς ἐλεοῦντας καὶ βοηθοῦντας αὐ-
 τοὺς· « τοὺς γὰρ δοξάζοντάς με δοξάζω » φησὶν ὁ Κύ-
 ριος.

Ἐπειδὴ τοιγαροῦν, ἐν τῇ προλαβούσῃ συμφορᾷ τῆς
 πυρκαϊᾶς τοῦ Γαλατᾶ, κατεκάησαν μὲν ἅπασαι αἱ Ἐκ-
 κλησίαι τῶν Χριστιανῶν, οἵτινες διασκορπισθέντες ἐν-
 θεν κακεῖθεν μετέπειτα, μὴ ἔχοντες ἄλλως κυβερνηθῆ-
 ναι, ἐφρόντισαν ἀνακτίσαι ἕκαστος τὸ ὁσπίτιον αὐτοῦ
 κατὰ τὴν ἐνοῦσαν αὐτῷ δύναμιν. Ἐκκλησίας δὲ μὴ
 ἔχοντες καὶ προσευχῆς οἶκον καὶ ναὸν ἀγιάσματος καὶ
 Θεοῦ ἱλαστήριον καὶ μυστηρίων ἀγίων θυσιαστήριον,
 εἰς ἄκραν λύπην καὶ ὀδύνην ὑπῆρχον, ποταμηδὸν δα-

κρυρροοῦντες καὶ κλαίοντες καὶ Θεὸν προσκαλούμενοι
βοηθὸν τῶν ἐξ ἀπόρων πόρους παρέχοντα, ἀξιῶσαι
αὐτοὺς ἀπολαύσεως Ἐκκλησιῶν καὶ ναῶν ἁγίων ὧν
τὰς δεήσεις ἐπακούσας ὁ Κύριος, ἔνευσεν εἰς τὰς καρ-
δίας τῶν ἐξουσιαστῶν καὶ δεδώκασι τὸ θέλημα τῆς
ἀνακτίσεως, ὅμως διὰ πολλῶν καὶ βαρυτάτων ἐξόδων,
καὶ μὴ ἔχοντες οἱ πτωχοὶ Χριστιανοὶ εἰς χεῖρας ἔδα-
νεῖσθῃσαν χρήματα σὺν τόκῳ καὶ ἐποίησαν τὰς ἀναγ-
καίας ἐξόδους εἰς οἰκοδομὴν τῶν Ἐκκλησιῶν, τοῦ
Θεοῦ βοοθυντος καὶ συναντιλαμβάνοντος· ἐξ ὧν δη-
λαδὴ τῶν ἀνακαινισθεισῶν τριῶν Ἐκκλησιῶν, ἡ μία
ἔστι τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου ἐν τῇ ἐνορίᾳ τῶν
Καφατιανῶν, ἣτις ἀνεκαινίσθη μὲν, Θεοῦ συνεργοῦν-
τος, καὶ ὑμνεῖται καὶ δοξολογεῖται ἐν αὐτῇ διὰ παντὸς
τὸ ἀείμνηστον ὄνομα τοῦ τρισυποστάτου Θεοῦ, καὶ τὸ
τοῦ σαρκωθέντος Υἱοῦ καὶ Λόγου αὐτοῦ, ἐπὶ σωτηρίᾳ
τοῦ κόσμου καὶ ἐκκλησιάζονται ἐν αὐτῇ οἱ Χριστιανοὶ
καὶ εὐλογοῦνται καὶ ἁγιάζονται καὶ εὐχαριστίας ἀνα-
πέμπουσι Χριστῷ τῷ Θεῷ καὶ σωτῇρι ἡμῶν σὺν τῇ
παναμώμῳ καὶ παναχράντῳ αὐτοῦ μητρὶ, ἣτις, μεσι-
τεύσασα πρὸς τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν μονογενῆ, ἐξετέλεσε
τὸ ἀξιόλογον τοῦτο ἔργον τῆς οἰκοδομῆς αὐτῆς τῆς
ἐπ' ὀνόματι ταύτης τῆς Δεσποίνης ἡμῶν σεμνυνομέ-
νης Ἐκκλησίας καὶ εὐφραίνονται πνευματικῶς αἱ ψυ-
χαὶ αὐτῶν καὶ ἀγάλλονται, πλὴν ἔχουσι μεγάλην στε-
νοχωρίαν καὶ ἀνάγκην ἀπὸ τῶν δανειστῶν, ἐξ ὧν ἔδα-
νεῖσθῃσαν τὰ χρήματα καὶ ἐξώδευσαν εἰς τὴν οἰκοδο-

τὴν τοῦ θείου ἐκείνου ναοῦ καὶ δύναμιν οὐκ ἔχουσι
ποιῆσαι τὴν πληρωμὴν· χρεωστοῦσι καὶ σήμερον ὀκτὼ
χιλιάδας γρόσια τοκίζόμενα, πληροῦντες κατ' ἔτος
ἀναγκαίως τόκον χίλια πεντακόσια γρόσια· τὸ δὲ εἰσό-
δημα τῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας ὅλου τοῦ χρόνου, ὁμοῦ
μετὰ τοῦ ἐμβατοικίου αὐτῆς, μόλις συναριθμεῖται εἰς
ἐννεακόσια γρόσια, ὥστε χρόνον πρὸς χρόνον προστί-
θεται καὶ ἐπιφορτίζεται χρέος τῇ αὐτῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ
ταλαιπωροῦνται καὶ στενοχωροῦνται μεγάλως οἱ Χρι-
στιανοὶ ἐν ἀπορίᾳ εὗρισκόμενοι. Ὅθεν ἔγνωσαν μετὰ
Θεόν, καταφυγεῖν εἰς τὸ ἔλεος τῶν ἀπανταχοῦ Χριστια-
νῶν, ὅπως ἀντιλήψεως τύχωσι καὶ ἀνακουφισμοῦ τοῦ
βάρους τῶν χρεῶν. Περὶ οὗ πέμπεται διὰ τοῦ παρόν-
τος γράμματος, τῇ ἡμετέρᾳ προτροπῇ καὶ ἀδείᾳ, ὁ
ὀσιώτατος ἐν Ἱερομονάχοις καὶ Πνευματικοῖς κὺρ Ἀ-
θανάσιος, ὁ ἐνορεύων ἐν αὐτῷ τῷ θείῳ ναῷ· καὶ γρά-
φοντες ἐντελλόμεθα ἡμῖν, πατρικῇ καὶ ψυχωφελεῖ πα-
ραινέσει, ὅπως ἀποδεξάμενοι αὐτὸν μετ' εὐμενείας καὶ
ἡλαρότητος συνδράμητε καὶ βοηθήσητε, λόγῳ τε καὶ
ἔργῳ, ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες. ἱερωμένοι καὶ λαϊκοὶ
καὶ ἐλεημοσύνην αὐτῷ ἐπιχορηγήσητε, ἐξ ὧν εὐπορεῖτε
παρὰ Θεοῦ ἀγαθῶν, κατὰ δύναμιν ἕκαστος καὶ προαί-
ρεσιν ἀγαθὴν, ἐπὶ τῷ ἀποκομισθῆναι εἰς τὰ ὧδε τὴν
θεάρεστον ὑμῶν ἐλεημοσύνην ταύτην καὶ δοθῆναι εἰς
τὸ χρέος τῆς Ἐκκλησίας καὶ λυτρωθῆναι τῆς ἐνοχῆς
αὐτόν τε τὸν θεῖον ναὸν καὶ τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ κινδυ-
νεύοντας ἐγγυητὰς πτωχοὺς Χριστιανούς.

Οὕτω ποιήσατε, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, ἵνα πολλαπλασίους τὰς ἀμοιβὰς παρὰ Θεοῦ καὶ δαψιλεῖς τὰς οὐρανίας ἀντιλάβητε ἀντιδόσεις καὶ ὥς κτήτορες γνήσιοι τὸ μνημόσυνον ὑμῶν ἀκατάπαυστον ἔχητε καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσητε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος καὶ ἡ εὐχὴ καὶ εὐλογία τῆς ἡμῶν μετριότητος εἴη μετὰ πάντων ἡμῶν,»

§ 11. *Πρακτικὸν ἐνοριακῆς Συνελεύσεως τῶν Χριστιανῶν τῆς Παναγίας Καφατιανῆς τοῦ 1704—1705.*

Ἐν τῇ ἱερᾷ Ἐκκλησίᾳ τῆς Παναγίας Καφατιανῆς διασώζεται καὶ κώδηξ τις μᾶλλον λογιστικός, ἀναφερόμενος εἰς τὰ τὰ ἔσοδα καὶ ἔξοδα τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Εἰς τὸν κώδικα τοῦτον διατηρεῖται καὶ ἀρχαιότατον τοῦ 1704 πρακτικὸν τῆς συνελεύσεως τῶν Χριστιανῶν, ἐκλεξάσης τοὺς Ἐπιτρόπους τοῦ ἱεροῦ ναοῦ. Ἐκ τοῦ πρακτικοῦ τούτου διαφαίνεται ὁ θερμὸς ζῆλος, ὃν εἶχον οἱ Χριστιανοὶ ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τοῦ ἱεροῦ ναοῦ καὶ ὁ διακαὴς των πόθος, ὅπως εἰσαγάγῃσι τάξιν τινα ἐν τῇ διαχειρίσει τῶν χρημάτων αὐτοῦ. Ἰδοὺ τὸ πρακτικόν· « καὶ τελειώνοντας ὁ χρόνος πάλιν νὰ συναζόμεσθην οἱ εὐρεθέντες Ἐνορῶνται καὶ νὰ πέρνωμεν ἀπὸ τοὺς ἄνωθεν Ἐπιτρόπους.

λογαριασμὸν διὰ καθαροῦ καταστίχου καὶ πάλιν ἀνα-
 μεταξύ μας νὰ ψηφίζωμεν ἄλλους καὶ νὰ σημειώνη-
 ται ὁ ρηθεὶς λογαριασμός· ὁμοίως καὶ Ἐπίτροποι, ὅ-
 που γίνουν εἰς τὸ παρὸν κατάστιχον, διὰ νὰ γίνη κα-
 λὴ ἀρχὴ καὶ τύπος καλός, νὰ τὰ ἀναγνώσουν καὶ νὰ
 τὰ ἀκούσουν οἱ μεταγενέστεροι καὶ νὰ ὑπερμαχοῦν καὶ
 νὰ δουλεύουν τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ νὰ σημειώνουν καὶ
 αὐτοὶ τὰ ὅσα κάμουν διὰ νὰ συγχωροῦν καὶ νὰ μακα-
 ρίζουν τοὺς ἐν ἀρχῇ κοπιάσαντας, διὰ νὰ μακαρίζων-
 ται καὶ αὐτοὶ πάλιν ἀπὸ τοὺς μεταγενεστέρους, καὶ
 ἔϊζι κάμνοντας καὶ βλέποντας ἡ κυρία ἡμῶν Θεοτό-
 κος, τοὺς κόπους, τοὺς μόχθους, ταῖς στενοχωρίαις, ὅ-
 που τραβοῦμεν διὰ τὸ ὄνομά της τὸ πανάγιον καὶ διὰ
 τὴν ἁγίαν της Ἐκκλησίαν, θέλει ἐλευθερώσει πρῶτον
 μὲν τὴν ἁγίαν μας ἀπὸ τοῦ βαρυτάτου χρέους. ἡμᾶς
 δέ, ὅπου ὑπερμαχοῦμεν καὶ δουλεύομεν εἰς τὸν ναόν
 της δι' ἀγάπην της, θέλει σταθῇ μεσίτρια ἔμπροσθεν
 τοῦ Θεοῦ της ἐν τῇ δευτέρᾳ παρουσίᾳ διὰ νὰ μᾶς
 συγχωρήσῃ ταῖς πολλαῖς καὶ ἀναριθμήτοις μας ἁμαρ-
 τίας, καὶ νὰ μᾶς ἀξιώσῃ τῆς Οὐρανίου μακαριότητος,
 ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
 τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. Ἀμήν. »

§ 12. *Ἱστορία τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς Καφατιανῆς
ἀπὸ τοῦ 1710 μέχρι τῆς ἐκ θεμελίων
ἀνακαινίσεως αὐτοῦ κατὰ τὸ 1840.*

Ἡ μετέπειτα ἱστορία τοῦ ἱεροῦ ναοῦ (ἀπὸ τῆς κατὰ τὸ 1698 — 1700 ἀποπερατώσεως τῆς ἀνοικοδομήσεως αὐτοῦ) γίνεται γνωστὴ ἐκ τοῦ σωζομένου κώδικος τοῦ ἱεροῦ ναοῦ. Ἐκ τῆς τηρήσεως καταστίχου λογαριασμῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων καταφαίνεται, μεθ' ὁποίου ζήλου εἰργάζοντο οἱ πατέρες ἡμῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τῆς ἐνορίας συνερχομένης εἰς τὴν λῆξιν τοῦ ἔτους, ὅπως ἐξελέγξῃ τοὺς λογαριασμοὺς καὶ ἐκλέξῃ νέους Ἐπιτρόπους. Αἱ εἰσπράξεις τοῦ ἱεροῦ ναοῦ ἔτησίως ἐκυμαίνοντο μεταξὺ τῶν 900 — 1300 γροσίων (δηλαδὴ 4000 — 6000 φράγκα σημερινά). Περὶ τὰ μέσα δὲ τῆς 18^{ης} ἑκατονταετηρίδος βλέπομεν διηνεκῶς τὰ εἰσοδήματα τοῦ ἱεροῦ ναοῦ αὐξάνοντα καὶ ἀνερχόμενα μέχρι τῶν 2300 γροσίων (10.000 περίπου σημερινῶν φράγκων)· οὕτως ὁ ἱερὸς ναὸς εἰς τοὺς δυσχειμέρους ἐκείνους καὶ χαλεποὺς χρόνους ἐβάδισε κανονικῶς καὶ ὁμαλῶς, τῶν κατακτητῶν ἀπόποτε σεβασθέντων τοὺς ἱεροὺς ναοὺς, τῆς δὲ ἐνορίας ὁσημέραι αὐξανομένης, ὥς ἐνωρὶς τοῦ Γαλατᾶ ἀπολαύοντος ἰδιαιτέρων προνομίων θρησκευτικῆς ἐλευθερίας. Τὸ γόητρον δὲ καὶ ἡ ἱστορικὴ ἀξία τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς Καφατιανῆς καταφαίνεται καὶ ἐκ τούτου, ὅτι ἡ Παναγία ἡ Καφατιανὴ ἐγένετο

ἡ καλλίγονος μήτηρ τῆς ἐν Σταυροδρομίῳ μεγάλης
Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Κοινότητος, διότι οἱ ὁμογε-
νεῖς ὀρθόδοξοι τῆς πολυαρίθμου καὶ τόσον ἐπιφανοῦς
σήμερον κοινότητος ὑπήγοντο μέχρι τοῦ 1803 εἰς τὴν
ἐνορίαν τῆς Καφατιανῆς. Ὁ κανονικὸς οὕτω βίος τῆς
Καφατιανῆς διέρρευσε ὁμαλῶς, μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς
δεκάτης ἐνάτης ἑκατονταετηρίδος, ὅτε, συνεπεία, φαί-
νεται, τῶν γεγονότων, ὑπέστη σοβαρὰν φθοράν. Ἀλλ'
ἤρκεσεν ὁ θεοφιλὴς ζῆλος τῶν Χριστιανῶν τῆς ἐνο-
ρίας, καὶ ὁ πλοῦτος καὶ ἡ εὐπραγία τῆς Κοινότητος,
ἵνα διὰ γενναίας συνεισφορᾶς τῶν Χριστιανῶν ἐκ
θεμελίων ἀνακαινισθῇ· ἡ ἐν τῷ Νάρθηκι τοῦ ἱεροῦ
ναοῦ, ὑπεράνω τῆς κυρίας Θύρας, σωζομένη σήμερον
ἀναμνηστικὴ πλάξ ἐκ μαρμάρου γράφει· « ὁ Θεῖος καὶ
ἱερὸς οὗτος ναὸς ἀνεκαινίσθη ἐκ θεμελίων ἐπὶ τῆς βα-
σιλείας τοῦ κραταιοτάτου ἄνακτος Σουλτὰν Ἀπτούλ
Μετζιδ ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας Ἀνθίμου τοῦ Δ' τῷ
1840 ἔτει, ἐγκαινιάσθη δὲ τῇ 11 Αὐγούστου· » παρα-
πλεύρως δὲ ἐπὶ ἐτέρας πλακὸς καὶ ἐπίγραμμα ἔχον ὧδε·
« οἶκος Θεοῦ καὶ προσευχῆς ὑπάρχει, μηδεὶς εἰσέλθῃ
μνησίκακος ἐνθάδε, καὶ λάβῃ ἅρὰν ἀντὶ τῆς εὐλογίας·
ὥς ὁ Ἰούδας ὁ τοῦ Χριστοῦ προδότης· αῶμ.»

§ 13. Βίος τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς Καφατιανῆς
ἀπὸ τοῦ 1840 μέχρι 1880.

Ἀπὸ τοῦ 1840, ἀλλαγισῶν ἐντελῶς τῶν περιστάσεων, κανονικώτερον καὶ ὁμαλώτερον ἐβάδισεν ὁ ἱερὸς ναός, ὅστις ἀνεκτίσθη κατὰ τὸ σύστημα τῶν ἐν ἁγίῳ Ὄρει Βυζαντινῶν ἱερῶν ναῶν, καθ' ὃ ἦν καὶ τὸ ἀρχέτυπον οἰκοδόμημα. Πλὴν τοῦ μὴ ἐπιτραπέντος κυκλικοῦ θόλου, εἶχε καθ' ὅλα τὰ μέρη, ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν τοίχων καὶ τῆς Ὄροφῆς ἱερὰς εἰκόνας, δυστυχῶς, ἔνεκα τῶν περιστάσεων, οὐχὶ πολλῆς τέχνης, καὶ Νάρθηκα ἴδιον ἐν εἵδει στοᾶς, μετὰ μαρμαρίνων κιονόνων, μετὰ πολλῆς δὲ τῆς τέχνης ἐξεργασμένα τότε ἱερὸν Εἰκονοστάσιον (ἐφ' οὗ αἱ ἱερὰ εἰκόνες, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς ἐπὶ τῶν τοίχων, τυγχάνουσι σήμερον μεγάλης Βυζαντινῆς ἀξίας ὥς οὔσαι τοῦ πρώτου ἱ. ναοῦ τοῦ 1700 ἢ τοῦ 1475) τὸν Ἀρχιερατικὸν Θρόνον καὶ τὸν ἱερὸν ἄμβωνα. Συνεπεία ὅμως τῆς πλήρους ἐκ θεμελίων ἀνακαινίσεως τοῦ ἱεροῦ ναοῦ καὶ τῆς ἀτάκτου διαχειρίσεως τῶν οἰκονομικῶν αὐτοῦ, τὸ ταμεῖον τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας ἐπιβαρύνθη διὰ χρέους, οὐ σμικροῦ, ὅπερ ἀτυχῶς καὶ συνεπεία τῶν τόκων ἐπαυξηθέν, δὲν κατ' ὥρθωσαν οἱ ἐπιτροπεύοντες τῶν ἐτῶν ἐκείνων καὶ δὴ 1860 — 1880 νὰ ἀποσβέσωσι, βαρεῖς δὲ δανεισταὶ ἀπῆλθον τὴν ἐκποίησιν τοῦ τε ἱεροῦ ναοῦ καὶ τῶν κτημάτων αὐτοῦ. Ἐκ τοῦ κινδύνου τούτου ἔσωσε τότε

τὴν ἱερὰν ἐκκλησίαν ὁ Πατριάρχης Ἰωκεῖμ ὁ Β΄, κατὰ τὸ 1880 διὰ Σιγιλλίου προσαρτήσας αὐτὴν μετὰ τῶν κτημάτων της τῇ περικλεεῖ καὶ πολυκλύτῳ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ, ἣς ἡ Ἐφορία, ἀναλαβοῦσα τὸ βαρὺ ἔξογον τῆς ἀποσβέσεως τοῦ χρέους, συνανελάμβανε καὶ τὸ καθήκον τῆς ἐπιτροπείας τοῦ ἱεροῦ ναοῦ, διορίζουσα ἔκτοτε ἐξ ὀφφικίου τοὺς Ἐπιτρόπους τῆς Καφατιανῆς. Κατὰ τὸ Σιγίλλιον τοῦτο, οὗ τὸ κῦρος αἰώνιον, καὶ ἀραῖς καὶ ἀναθέμασι ὑποβάλλεται, πᾶς ὅστις ἤθελεν ἀκυρώσει αὐτό, τὸ ταμεῖον τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας ὀφείλει νὰ δίδῃ ἐτησίως τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ οὐχὶ ὠρισμένον ποσόν, ἀλλὰ, πᾶν ὅ,τι ἤθελε περισσεύσῃ, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν ὅλων τῶν ἀπαιτουμένων ἐξόδων διὰ τὴν συντήρησιν αὐτοῦ, τῶν λογιστικῶν αὐτοῦ βιβλίων ἐξελεγχομένων ὑπὸ τῆς Ἐφορίας τῆς Μεγαλωνύμου Σχολῆς· πλὴν δὲ τοῦ ἐμβατοικίου (Πατριαρχικῆς ἐπιχορηγήσεως) ὥφειλε καὶ 20 λίρας μηνιαίως νὰ δίδῃ εἰς τὰ Σχολεῖα τοῦ Γαλατᾶ.

§ 14. *Βίος τῆς πολυπαθοῦς ἱερᾶς ἐκκλησίας τῆς Καφατιανῆς ἀπὸ τοῦ 1880—1908.*

Ἀπὸ τῆς, κατὰ τὸ 1840, ἀνακαινίσεως ἐκ θεμελίων τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς Καφατιανῆς ἄχρι τοῦ 1896, οὐδεμία διαρρύθμισις ἢ ἐπισκευὴ ἢ διακόσμησις αὐτοῦ

εἶχε γίνῃ. Ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, ἐπιτροπευομένου τοῦ ἱεροῦ ναοῦ ὑπὸ τῶν κυρίων Δ. Μόσχου, Α. Βουζούρα, Χαζῇ Γεωργίου, Δ. Γολεγοῦ, Β. Παῖλοπούλου, προεδρεύοντος δὲ τοῦ ἐντιμοτάτου Μαράσογλου, ἀντὶ τῆς παλαιωθείσης ξυλίνης θύρας τοῦ προαυλίου, ἀνηγέρθη νέα καὶ μεγαλοπρεπὴς μαρμαρίνη ἐξωθύρα, ἐφ' ἧς καὶ ἡ ἐπιγραφὴ «ἐπὶ ιῆς Ἐφοροεπιτροπῆς τοῦ 1896, ἐγένετο δὲ καὶ ἰδιαίτερος περιπεφραγμένος διάδρομος, ἄγων εἰς τὸν Γυναικωνῖτιν, πλαγίως τῆς κυρίας εἰσόδου τοῦ ναοῦ. Ὡσαύτως κατὰ τὸ 1903, φιλοτίμῳ ζήλῳ καὶ ἐπαινετῇ φροντίδι τῶν ἐπιτροπευόντων, Π. Χρυσοῦ, προεδρεύοντος, Θ. Ροκίδου, Δ. Γολεγοῦ, Ε. Σαχίνογλου καὶ Ι. Σωφρονιάδου ἀνηγέρθη μεγαλοπρεπὲς μαρμάρινον κωδωνοστάσιον καὶ ἰδιαίτερον λίθινον παράρτημα τῶν κελλίων. Κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1908, εὐγενεῖ ζήλῳ καὶ ἀγαστῇ μερίμνῃ ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῶν ἐπιτροπευόντων τῶν κ., Γ. Νομικοῦ, προεδρεύοντος, Π. Ἀπέργη, Μ. Λιγιᾶ, Χ. Δραγώνη, Δ. Σχοινᾶ, Δ. Γολεγοῦ, Ν. Βαρβάκη, Χ. Χ' Γεωργίου ἀνηγέρθη μεγαλοπρεπὲς Γραφεῖον τοῦ ἱεροῦ ναοῦ, ηὔτρεπίσθη καὶ διεκοσμήθη τὸ Ἐπιτροπικὸν καὶ ἐγένετο νέον Ἐξομολογητήριον ἐν τῷ Νάρθηκι τοῦ ἱεροῦ ναοῦ.

§ 15. Πλήρης καὶ τελεία τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς
Καφατιανῆς ἀνακαίνισις, εὐτρέπιδις καὶ
διακόσμησις κατὰ τὰ ἔτη 1912 — 1913.

Ἄλλ' ὁ πλήρης καὶ τέλειος τοῦ ἱεροῦ ναοῦ διάκο-
σμος ἐναπέκειτο τοῖς σήμερον, πάνυ ἐπαξίως, ἐπιτροπεύ-
ουσι αὐτοῦ, Κυρίοις Θ. Βεγλερῇ, Θ. Θεολογῇ, Π. Ἀ-
πέργῃ Σ. Ἐθνοπούλῳ, Γ. Βιδοπούλῳ, Π. Βακατάτῃ
καὶ Π. Παπαδοπούλῳ, πάνυ προφρόνως καὶ μετὰ θεο-
φιλοῦς ζήλου καὶ μόχθων καὶ πόνων οὐκ ὀλίγων, ἀνα-
λαβοῦσι πλήρως καὶ τελείως νὰ διακοσμήσωσι τὸν ἱερὸν
ναόν, μὴ ἐπιβαρύνοντες καὶ πολὺ τὸ ταμεῖον τοῦ ἱεροῦ
ναοῦ, ἀλλὰ πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως ἐξευρίσκοντες
πόρους, ἵνα τὸν διακαέστερον αὐτῶν πόθον πληρώσωσι,
ἦτοι νὰ φέρωσι εἰς τὴν δέουσαν περιωπὴν καὶ τὸ ἀνά-
λογον γόητρον τὸν ἱστορικὸν καὶ πολυπαθῆ τοῦτον
ἱερὸν ναὸν τῶν προγόνων μας, ἐν ᾧ εὗρισκον τὴν παρα-
μυθίαν καὶ ἐλάμβανον τὴν χαρὰν καὶ τὴν εὐλογίαν
ἐν τοῖς κρισίμοις τοῦ ἔθνους καὶ χαλεποῖς ἐκείνοις και-
ροῖς, οἱ πατέρες ἡμῶν οἱ πολυτλήμονες, οἱ τὰ πάντα γεν-
ναίως καὶ καρτερικῶς ὑπομείναντες. Οὕτω δὲ κατώρθω-
σαν οἱ σήμερον πάνυ ἐπαξίως ἐπιτροπεύοντες καὶ τὴν
ἀρχαιοτάτην καὶ Βυζαντινὴν Εἰκόνα, τὴν ἐκ Καφᾶ πάνυ
εὐλαβῶς μετενεχθεῖσαν, τὴν περιάκουστον καὶ πολύ-
κλυτον ἐν θαυματουργίαις Παναγίαν Καφατιανήν, εἰς
ἐνδειξιν διαπύρου εὐλαβείας καὶ προσηκούσης τιμῆς,

τὴν ὑπὸ χιλιάδων Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν προσκυνηθεῖσαν, ἐν ποίοις ἄραγε καιροῖς καὶ εὐκλείας καὶ δόξης, ἀλλὰ καὶ πτώσεως ἐθνικῆς καὶ κακοδαιμονίας, τὴν παραμυθήσασαν ψυχὰς αἵμασσούσας καὶ τεθλιμμένας ἐν πόνοις καὶ θλίψεσιν ἀφάτοις, ἐπιχρυσώσαντες, νὰ ἐπιχρύσωσιν ἅμα τὸ καὶ πολυτελῶς μὲν ἐξεργασμένον ἀλλὰ πεπαλαιωμένον Πλαίσιον Αὐτῆς καὶ νέον ἐξ ὀρειχάλκου κιγκλίδωμα, ἐπὶ μαρμαρίνου βάθρου, νὰ κατασκευάσωσι. Οὕτως εἰς τὸν θερμουργὸν ζῆλον τῆς Ἐπιτροπῆς ὀφείλεται, ἢ πέρυσι μὲν κατὰ τὸ θέρος διαλεύκανσις τῶν μαύρων ἐσωτερικῶν πλευρῶν καὶ τῆς ὀροφῆς τοῦ ἱεροῦ ναοῦ, μετ' ἀπεσβεσμένων ἐν πολλοῖς ἱερῶν εἰκόνων, συνεπεία τῆς καιρικῆς φθορᾶς καὶ ἀλλοιώσεως, καὶ ἡ διὰ πολυχρώμου βαφῆς καὶ ζωγραφικῆς κάλλυνσις ἅπαντος τοῦ ἱεροῦ ναοῦ μετὰ νέων ἱερῶν εἰκόνων. Καὶ δὲν περιωρίσθη εἰς ταῦτα καὶ μόνον ὁ θεοφιλὴς ζῆλος τῆς ἀξιοτίμου Ἐπιτροπῆς, ἀλλ' ἐπελάβετο καὶ ἑτέρου, πολλῷ δαπανηροτέρου, ἵνα τὸν πλήρη καὶ τέλειον διάκοσμον ἐπιφέρῃ, διακαῶς ἐφιεμένη τῆς πλήρους ἀνακαινίσεως τοῦ ἱστορικοῦ τούτου ναοῦ, ὥστε εἰς τὸ ὕψος τῆς ἱστορικῆς αὐτοῦ σημασίας καὶ τὸ γόητρον τῆς μεγαλωνύμου ταύτης κοινότητος ἀφιχθεῖς, νὰ μὴ ἔχῃ πλέον ἀνάγκην διὰ πολλὰ ἔτη ἑτέρας ἀνακαινίσεως. Τὸ ἔργον τοῦτο ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐφέτος διὰ καθαροῦ χρυσοῦ χρύσωσιν, πλὴν τοῦ ἱεροῦ πλαισίου τῆς θαυματουργοῦ Εἰκόνης τῆς Καφατιανῆς, καὶ τὴν τελεσθεῖσαν ἐπιχρύσωσιν τοῦ ἱεροῦ Ἀμβωνος,

τοῦ Δεσποτικοῦ θρόνου καὶ τῶν δώδεκα κιονοκράνων, τὴν ἀνακαίνισιν τῶν στασιδίων, τὴν χρύσωσιν τῶν δώδεκα στεμμάτων τῶν ἱερῶν Ἀποστολῶν, ἐναπολειπομένης μόνον τῆς χρυσώσεως τοῦ ἱεροῦ Εἰκονοστασίου τοῦ Βήματος, ἣτις ὅσον οὕπω ἄρξεται. Διὸ καὶ πρὸς τὸν θεοφιλῆ τοῦτον σκοπὸν ἡ ἀξιότιμος Ἐπιτροπὴ προσφέρει τοῖς χριστιανοῖς τὰ ἀναμνηστικὰ ταῦτα ἱστορικὰ μετάλλια, δεχομένη πάνυ εὐγνωμόνως τὴν προαιρετικὴν αὐτῶν συνδρομήν. Ὅθεν, οὐχὶ ἵνα πλέξω τὸ ἄχαρι τῆς ἀληθείας ἐγκώμιον (τῶν πραγμάτων αὐτῶν μονονουχὶ φωνὴν ἀφιέντων) ἀλλ' ἵνα παράδειγμα τοῖς ἐπιγιγνομένοις προβάλληται, οἷα μεγάλα καὶ θαυμαστὰ κατορθοῖ ὁ θεοφιλὴς ζῆλος χάριν τῆς ἐξ αὐτοῦ ὠφελείας, δέον ἢ ἐξῆς ἀναμνηστικὴ πλάξ, ὡς ἐπίλογος τοῦ παρόντος ἔργου νὰ τεθῇ καὶ ἐπὶ τῆς ἐξωθύρας τοῦ προαυλίου ἢ τοῦ Νάρθηκος τοῦ ἱεροῦ ναοῦ. Χάριν δὲ τῆς ἀπερίττου ἀληθείας δέον νὰ ὁμολογηθῇ, ὅτι οἱ κύριοι μοχλοὶ τῶν ἐνεργειῶν τῆς ἀξ. Ἐπιτροπῆς τοῦ ἱεροῦ ναοῦ καὶ οἱ καταπόνητοι θερμουργοὶ παράγοντες ἐν παντὶ ἀγαθῷ εἰσιν οἱ κ. κ. Π. Ἀπέργης καὶ Σ. Ἐθνόπουλος.

**Ἀναμνηστικὴ Πλάξ ἐπὶ τῇ τετρακοσιετηρίδι
τοῦ ἱστορικοῦ Ναοῦ τῆς Παναγίας
Καφατιανῆς.**

Ἐπιτροπευόντων τῆς ἱερᾶς Ἐκκλησίας τῆς Καφατιανῆς τῶν Κυρίων Θ. Βεγλερῆ, Προεδρεύοντος, Θ.

Θεολογῇ, Π. Ἀπέργη, Σ. Ἐθνοπούλου, Π. Βακατά-
τση, Γ. Βιδοπούλου καὶ Π. Παπαδοπούλου, Προϊστα-
μένου ὄντος τοῦ Οἰκονόμου Τιμοθέου Σοφianoῦ, ἀ-
τρύτοις μόχθοις καὶ ἐνδεδεχέσιν ἀγῶσι, ἀλλὰ καὶ εὐλα-
βεῖ καὶ θεοφιλεῖ ζήλῳ ἀνεκαινίσθη, ἡντρεπίσθη καὶ
διεκοσμήθη ἡ ἱστορικὴ καὶ πολυπαθὴς ἱερὰ ἐκκλησία
τῆς Παναγίας Καφατιανῆς.

Ἐπὶ τῇ Ἐπετηρίδι τῆς Τετρακοσιετηρίδος Αὐτῆς

Τῇ 8 Σεπτεμβρίου 1913.

Σημ. Τὸ προσωπικὸν τῆς ἱερᾶς Ἐκκλησίας τῆς Καφατια-
νῆς κατὰ τὰ ἔτη 1912—1913.

Ἱερατικῶς Προϊστάμενος Τιμόθεος Σοφianός.

Γραμματεὺς Χαράλαμπος Ζεγκίνογλους

Πνευματικὸς Μελέτιος Τιμωνίδης

Ἐφημέριος Γεώργιος Ἀμοιρίδης

Ἱεροδιάκονος Ἀργύριος Μοναστηριώτης

Πρωτοψάλτης Ἰωάν. Βασιλειάδης

Δαμπαδάριος Εὐστάθιος Τιμωνίδης

Α' Δομέστιχος Ἀθανάσιος Βαλλιάνος

Β' » Ἀνδρέας Περῆς

Α' Νεωκόρος Κώνστας Ὁρφανοῦ

Β' » Δημήτριος Βάγλας

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000023885

